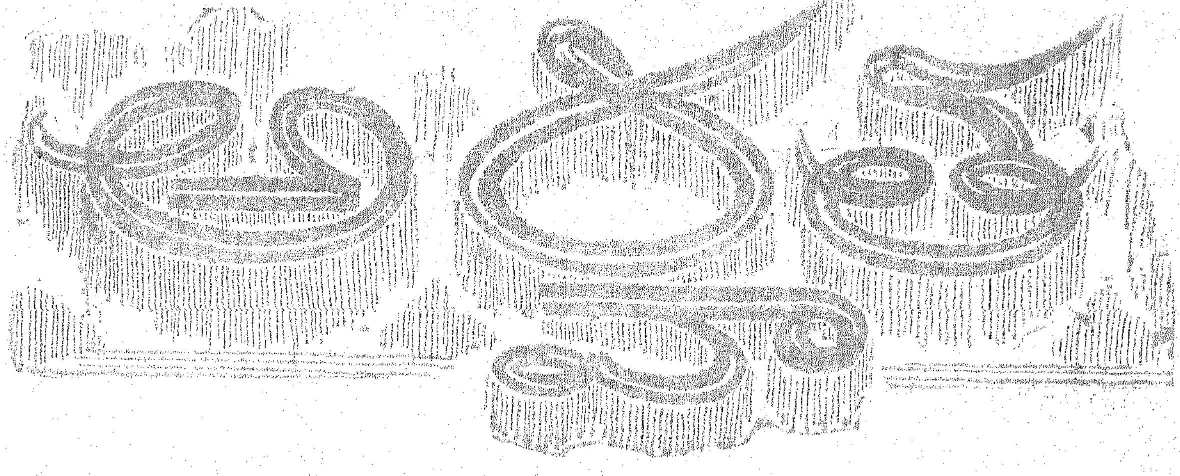

— శ్రీ రంది సోమరాజు

భారతి ఇప్పుడు తన జీవితం గురించి భయపడవలసిన అవసరం ఏమీలేదు. ఒకానొకప్పుడు ఆమెకి బ్రతుకు ఎంత దుర్భర మనిపించిందో, ఇప్పుడటువంటి విషయమే తలచవలసిన అవసరం లేనంత హాయిగా బ్రతుకుతూంది.

ఆమెలో నేర్పు, మంచితనం ఉంది. ఒళ్ళు వంచి పనిచేయగలదు. ఒకరిని పల్లెత్తు మాట అనదు. తనను ఎవరైనా ఏమన్నా అన్నా పట్టించుకోదు. ఊరుకాని ఊరులో ఉన్నా... స్త్రీ అయి కూడా ఒంటరిగా బ్రతుకుతూ వున్నా ... ఆమె ఎన్నడూ దిగులు పడలేదు. ఏ ఆత్మ విశ్వాసంతో తన భర్తను విడిచిపెట్టి లేచి పోయిందో అదే ఆత్మ విశ్వాసంతో ఈనాడు ఆమె తన జీవితానికొక రూపాన్ని దిద్దుకొంది. కష్టపడి చదివి పంతులమ్మగా మారి, ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. కి కట్టి సెకండరీ గ్రేడ్ ట్రెయినింగ్ ప్యాసయి మెల్లిగా ఇంటరు, బి.ఏలు దాటి, ఇప్పుడు బి.ఏ.బి.ఇడి. పంతులమ్మగా నిశ్చింత అయిన జీవితంలోకి అడుగు పెట్టింది.

అంతా బాగానే ఉంది. కాని ఆమె మనస్సు మాత్రం నిత్యం వేధించుకు తింటోంది. గత చరిత్ర తనకు తోచినప్పుడల్లా బ్రతికి బట్ట కడుతూంది.

ఆమె భర్త ఒక కారు డ్రైవరు. కర్కశమైన హృదయము.... కఠోరమైన చూపులు అతనివి. ఎంత ఎక్కువ తెచ్చేవాడో అంతకు రెట్టింపు హెచ్చుగా త్రాగేవాడు. చెడు తిరుగుళ్ళు తిరిగే వాడు. ఇంటి దగ్గర పట్టుమని పది రోజులుండే వాడు కాదు.

అతనికి తన శరీరాన్ని చక్కగా ఉంచుకోవాలని ఎప్పుడూ తోచలేదు. తల నేమిటో జీబుగా పెరగనిచ్చేవాడు. నెలకో రెండు నెలలకో తలంటుకునే వాడు. గెడ్డం ఎప్పుడో ఒకప్పుడు చెక్కుకునే వాడు. ఆయిలూ, మట్టీ కలిసి కంపు కొట్టే కాకి నిక్కర్లు, కాకి చొక్కా ఎప్పుడోకాని విప్పాలని అతనికి తోచేదికాదు.

భారతి అతన్ని చూసి ఎప్పుడూ భయపడేది. అతనికి దూరదూరంగా తొలగిపోయేది. అతను ఒక్కొక్కసారి మహా బీభత్సంగా ప్రవర్తించేవాడు. అతని రాక్షస ప్రవృత్తికి ఆమె ప్రాణం విలవిల తన్నుకునేది. అతని చేతుల్లో నిస్త్రాణగా, నిస్సహాయగా సొమ్మసిల్లి పడిపోయేది. అతను 'ఛీ' అంటూ ఆమెను త్రోసి వేసేవాడు. ఆమె తల గోడకేసి కొట్టుకునేది.

ఇలా అతను పెట్టే బాధలను భారతి మూడు సంవత్సరాలు సహించింది. సహనానికి కూడా ఒక మెట్టు వుంది. ఆ రోజున ఆమె జ్వరంతో మూలుగుతూవుంది. శరీరమంతా నిప్పుల్లో ఉడుకుతోంది. అప్పుడు ఆ పిశాచి, ఆమెను బలవంతంగా

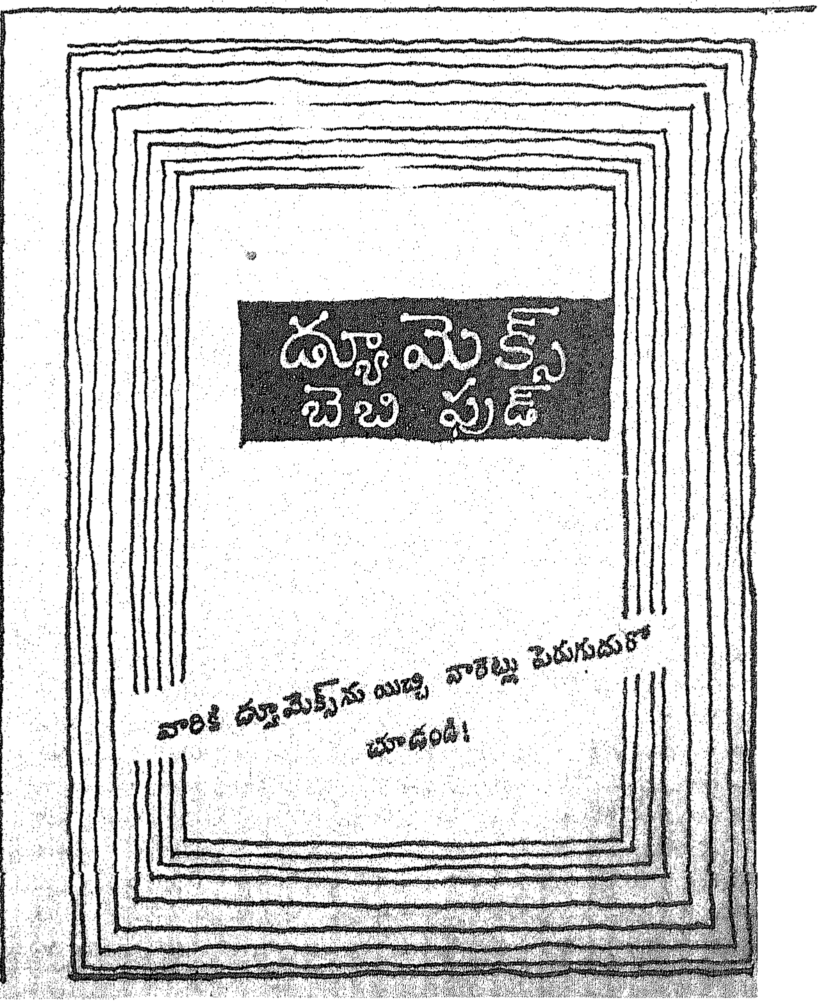

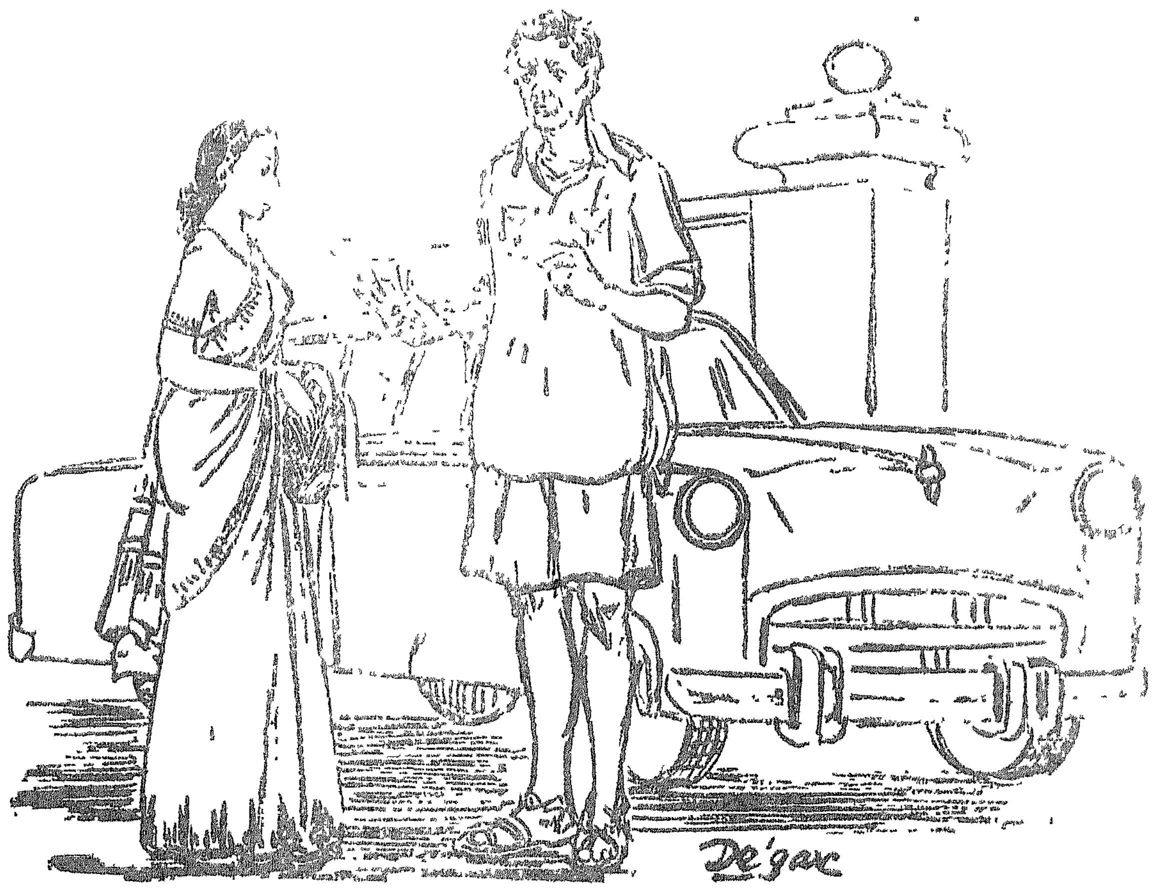

"మీరు కాదనకండి" అంది భారతి

చేయబోయాడు. ఆమె దీనంగా ప్రార్థించింది. తన వంట్లో బాగు లేదని వినయంగా విపులంగా చెప్పింది. కాని అతను వినేట్టు కనిపించలేదు. ఇక చేసేది లేక ఆమె కోపంతో తిట్టింది. పశువులు కూడా ఇల్లాంటి పన్యకు దిగవని ఎంతో ఎంతో చెప్పింది. కాని లాభం లేక పోయింది. వలవల ఏడ్చింది. ప్రతిమాలింది. కాని అతను వినలేదు. అతని గుండె కరగలేదు. ఆమె పరిస్థితిని అతను అవగాహన చేసుకోలేదు.

ఆమెకు ఏమి చెయ్యడానికీ తోచలేదు. తన శక్తి నంతా ఒక్కసారి కూడతీసుకుని, అతన్ని బలంగా త్రోసేసింది. ఇట్లా జరుగుతుందని అనుకోని అతను టబ్బున క్రిందపడ్డాడు. అంతే... ఇక ఆమె ఆ రోజున తిన్న దెబ్బలు చిత్రగుప్తుడు కూడా లెక్కపెట్టడంటే మరి ఆశ్చర్యపడ నక్కర్లేదు.

అంతటితో భారతి ఆ జీవితానికి స్వస్తి చెప్పవలె ననుకుంది. ఇటువంటి అసర్థుడికి భార్యగా ఉండడం కన్నా తప్పు మరొకటి లేదనుకుంది. తనకోసం, తన సాంగత్యంకోసం తపన్ను చేస్తూన్న ప్రసాదరావుతో లేచి పోయింది. అతన్ని పూర్తిగా విశ్వసించింది. ఆమె నతడు గాఢంగా ప్రేమించాడు. పువ్వుల్లో పెట్టి పూజించాడు. ఆమెకొక వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రసాదించాడు. ఆమెకు చదువు చెప్పాడు. స్కూలు మాస్టరుగా చేశాడు. పాపం ఆమె ప్రయివేటుగా ఇంటరుకు చదువుతూండగా ఒక ప్రమాదానికి గురియై మరణించాడు.

అప్పటినుంచీ ఆమె మనస్సు మనస్సులో ఉండడు. గతమంతా వచ్చి కళ్ళ ముందు నిలబడుతుంది. ప్రసాదరావును దేవుడుగా కొలుస్తుంది. తనను మనిషిగ చేసిన వాడు, తను ఈ లోకంలో తలెత్తుకుని తిరిగేందుకు కావలసిన స్తోమతను ప్రసాదించినవాడు. తనను ఎన్ని విధాల ప్రోత్సాహపరచాడు! తనలోని బద్ధకాన్ని తరిమి, తన కెంతో ఆత్మ విశ్వాసాన్ని కలిగించి రేయింబవళ్ళు తన మనస్సంతా చదువుమీదే లగ్నమయ్యేట్టు చేశాడు. తనను చీకటిలోంచి, వెలుతురులోకి తీసుకొచ్చాడు.

భారతి ఎంతో సౌందర్యవతి. శరచ్చంద్రిక ఆమె లావణ్యానికి అసూయ పడుతుంది. నల్లని రేయి ఆమె కనుపాపల తేజస్సుగా ప్రభవించి, చుక్కల కాంతులు ఎంత హృద్యమంగా వెదజల్లుతుందో ఎలా చెప్పడం! ఆమె నవ్వితే అచ్చంగా వసంతకాల మాగ మిస్తుంది. కన్నె పిల్లలు ఆమె చుట్టూ మూగి, రమ్యాతి రమ్యమైన ఆమె సిగ ముడిలోని మల్లె మొగ్గలై పోతారు. గవాక్షం నుండి జారివచ్చే వెన్నెల పాయవంటి మొగలి పూ రేకల పోతారు.

భారతి గత జీవితాన్ని తరచి చూడటానికి ఆమె సహాధ్యాయినులు ఎందరో ఎన్నిసార్లో ప్రయత్నించబోయారు. కాని అందరూ విఫలులయ్యారు. ఆమె నడవడికి ఏ విధంగానూ పేరు పెట్టలేని అసమర్థులై ఆమె అంటే ఎంతో ఈర్ష్యతో మూలిగేవారు. పనిలేని షావుకార్లకు వికారంగా పొట్టలు పెరిగినట్లు, అసమర్థులైన ఆ లలనామణులకు ఇట్టి వికృత భావాలు కలగడంలో అసహజమేముంది?

భారతి మాత్రం ఎప్పుడూ అలాంటివాళ్ళ జోలికి పోలేదు. ఆ అందరినీ అర్థం చేసుకోగల ఆత్మస్థైర్యాన్ని సంపాదించుకోవడమే పనిగా పెట్టుకుంది. ఎవరు ఎవరిని గురించి తనవద్ద ఏమన్నా... విననట్టుగా ఊరుకొనేది. తన గురించి ఎవరేవి ఇతరుల వద్ద చెప్పుంటున్నట్టు తెలిసినా కించిత్ కూడ కదలిక చూపేదికాదు. మరీ కొంతమంది చిలిపి కయ్యాలకు కాలుదువ్వినా, ఆమె వారిలోని బలహీనత తను వారి కళ్ళముందు నిలబెట్టి ఫోటో తీసినట్లు చూపించేది. వారు తమదైన ఆ వికార స్వరూపాన్ని చూసుకొని, సిగ్గుపడి తలవంచుకునే వారు. వారి

నవ్వుతూ భారతి తన నిండు హృదయంతో కౌగిలించుకొనేది. అంతటితో వారు భారతి అంటే ప్రాణం ఇచ్చే స్థితికి వచ్చేవారు.

ఒక రోజున ప్రధానోపాధ్యాయిని సావిత్రమ్మగారు, ఒక ధనవంతుల అమ్మాయికి ప్రయివేటు చెప్పవలసిందిగా భారతిని కోరింది. ఆమె కోరికను భారతి త్రోసివుచ్చలేక పోయింది. చీకటినే అన్నం వండుకొని కారియరులో పెట్టుకొని, వాళ్ళ ఇంటికి ఎనిమిదిన్నరకల్లా వెళ్ళడానికి తొమ్మిదిన్నరవరకూ ప్రయివేటు చెప్పి తరువాత ఆ పిల్లను తీసుకొని వాళ్ళ కారులో స్కూలుకు వెళ్ళడానికి భారతి ఒప్పుకుంది.

కాని ఆ రోజున భారతి మనసు మనసులో లేదు. ఆ పిల్ల థర్డ్ఫారము చదువుతూ వుంది. థర్డ్ఫారం పిల్లకు పాతిక రూపాయలు ట్యూషను కిచ్చే ధనవంతుల ఇంట్లో కాలు పెట్టడమంటే ఆమె మనస్సు ఎందుకో జంకింది.

ఒకరి ఇంటికి పోయి చదువు చెప్పడం భారతి మనసు మనస్కరించదు. కాని సావిత్రమ్మగారు మరీ మరీ చెప్పి బలవంతం చేసింది. 'ఆ పిల్ల కింత చదువు రావాలనే కోరికతోనే నేను నిన్ను అక్కడకు పంపుతున్నాను. నా మీద వాళ్ళు పెట్టిన బాధ్యత తీర్చగల సామర్థ్యము నీ కొక్కరికే ఉంది. నా మాట కాదన కండి' అంటూ ఆమె ఇరకాటాన పెట్టింది.

ఆ రాత్రి ఇదే ఆలోచనలతో భారతి నిద్ర చెడింది. ప్రసాదరావు ఆమె కలలో మెరిశాడు. ఆమెను దీవిస్తున్నట్లు, ఆమె అక్కడకు వెళ్ళేందుకు తన ఆమోద ముద్ర ఉన్నట్లు తలను వంకించాడు. చిరు నవ్వు నవ్వాడు.

ఆ మరునాడు భారతి చీకటినే లేచి వంట చేసుకుంది. ఎనిమిదిన్నరకల్లా అక్కడకు వెళ్ళడానికి పయనమైంది. రోజూ బడికి తీసుకుపోయే రిక్షాను ఆ రోజున ఆ ధనవంతుల ఇంటి దిశగా త్రిప్పించింది. అప్పుడే ఆమె గుండెల్లో కారణం తెలియని భయం నిండి ఆమెను ఎంతో నిరుత్సాహపరచింది. అయినా ఆమె ముందుకు త్రోసుకుపోయింది.

ఆ మేడ దగ్గరకు వెళ్ళగానే భారతికోసం ఎదురు చూస్తూవున్న మాణిక్యమ్మగారు ఆమెను లోనికి తీసుక వెళ్ళింది. వాళ్ళ శారదను చూపి ఏమిటేమిటో చెప్పింది. 'మీ వల్ల మా పిల్ల కింత చదువు వస్తే, ఆజన్మాంతమూ మరచి పోలేను' అంది. 'ఇది వట్టి మొద్దు. దీనికి చదువు కొంచెం కూడ అబ్బలేదు. థర్డ్ఫారము చదువుతూందంటే పెట్టే పేరుకు మాత్రమే... వాళ్ళ నాన్నగారి పలుకుబడి వల్ల దీని చదువు అంతవరకూ వచ్చింది. కాని వాళ్ళ నాన్నగారి పలుకుబడి, ఈ పిల్ల తెలివినే మాత్రం ఏ కొంచెమూ పెంచలేక పోయింది. మీరు కొంచెం శ్రద్ధ వహించి ఈ పిల్లను మీ పిల్లగా భావించి, దీన్ని ఓ దారికి తీసుకువస్తే చాలు... దీని కింత అక్షరం ముక్క అబ్బితే చాలు. పెళ్ళయితే కనీసం దాని మొగుడికో ఉత్తరం ముక్క వ్రాయగల తెలివి అబ్బినా చాలు.' అంటూ ముసి ముసి నవ్వులతో ఆమె తన కూతురును భారతికి అప్ప జెప్పింది.

ఆ రోజున పాఠం అంతగా సాగలేదు. కాని భారతి ఆ పిల్లను ఆ ఒక్క గంటలోనే తనదానిగా చేసుకో గలిగింది. మాష్టరమ్మలను చూడగానే భయపడే ఆ పిల్ల, భారతిని చూడగానే తన మనసులో ఆనందించింది. భారతి మాటలంటే ఎంతో సరదా పడింది. ఆ రోజున భారతి ఆ పిల్ల కొక కథ చెప్పింది. ఆ చెప్పడంతో ఆ అమ్మాయి ఉత్సాహాన్ని పెంపు చేసింది. మధ్య మధ్య ప్రశ్నలు వేసింది. చిన్న చిన్న పిట్ట కథలు చెప్పింది. ఆ పిల్లకు కలిగిన శంకలకు విపులంగా ఆమె కర్థమయ్యే భాషలో అనుమానాలకు తావు లేకుండా జవాబు చెప్పింది.

మాణిక్యమ్మ ఆ ప్రక్క గదిలో ఉండి భారతి పాఠం చెపుతూన్న వైఖరిలోని విజ్ఞానానికి అబ్బురపడింది. పిల్ల బాగు పడుతుంది ఫరవాలేదు అనుకుంది. అబ్బ! ఆమె కంఠం ఎంత బాగుంది అని మనసులో ఆనందించింది. మన పాపకు ఆమె వద్ద చదివే అర్హత లేదు. కాని, తప్పక ఆమె పాపకు ఆ అర్హత ప్రసాదిస్తుంది అనుకుంది.

స్కూలుకు వెళ్ళే వేళ కాగానే... భారతి ఆ పిల్లను బడికి తయారు చేసింది. శారద చక్కగా ముస్తాబై పంతులమ్మగారితో బడికి బయలుదేరింది. మాణిక్యమ్మగారు భారతికి తమ మేడనంతా చూపింది. వారి మేడ పై భాగం మీదికి వెళ్ళేప్పటికి శారదను స్కూలుకు తీసుకు వెళ్ళేందుకు కారు వచ్చి పోర్టికోలో నిలచింది.

భారతి మేడ దిగుతూ, తన జీవితానికి ఏ పొంతా లేదు. ఈ పిల్లలను దేశానికుపయోగపడే పౌరులుగా

తను పెరిగి పెద్దదయితే తన ఆత్మ అంత సుఖిస్తుంది అనుకుంది. తను నేడీ స్థితిలో ఉండి ఇంత భారాన్ని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఎటువంటివైనా, అన్నిటిని ప్రసాదించిన [illegible] తను ఏ విధంగా కొనియాడగలను అనుకుంది. ఆ అమరజీవి, [illegible] [illegible] [illegible], నక్షత్రమైన పంథలో నడుస్తాడు [illegible] [illegible] [illegible] తలఎత్తి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. కాని అప్పటికే ఆమె [illegible] [illegible]. ఆమె కక్కడ ఆకాశం కనిపించలేదు. [illegible] [illegible] ఒక చిన్న పాట గిజగిజ [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] భారతి [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] చూసింది. పోర్టికోలో ఉన్న కారు కనిపించింది. ఆ కారు ప్రక్క——...

'[illegible]... ఎవరు...' అనుకుంది. ఆమె కాళ్ళు [illegible] [illegible]. ఆమె [illegible] [illegible] [illegible].

మాణిక్యమ్మగారు 'ఆగిపోయావేమండీ...' అంటూ '[illegible]... నేను ఏదీ నువ్వు స్కూలు వద్ద దించి నువ్వు త్వరగా రావాలి...' అంది.

'అదే కారే [illegible]... అదే కారు [illegible] ... అదే [illegible]... అదే కళ్ళు...' భారతి మనుష్యులలో లేదు. ఆమె కతనే కనిపిస్తున్నాడు. అతనివైపు ఆమె చూడ [illegible] [illegible].

'[illegible] [illegible] చూస్తున్నాడా... అతను తన విష్పుడు ఏమి చేస్తాడు ... చంపుతాడా... తను ఏమి చెయ్యాలి ... ఇక అతని చేతుల్లో చచ్చిపోవడానికి సిద్ధంగా ఉండాలా?' ఆమె మనసు ఏమిటేమిటో ఆలోచిస్తోంది.

అడుగులు పడటం లేదు. కారు కదలించడం లేదు. చంద్రుడులా కదలుతూంది ఆ కన్ను అట్టడుక్కి జారి పోతోంది.

వేరొక లోకానికి తీసుకు పోదే ఆ కారులో ఎలా కూర్చుందో ఆమెకు తెలియదు. ఆమె కళ్ళలో నీళ్ళు కదిలాయి. అతి సున్నితంగా కారు కదిలింది.

భారతి అతని వెనుక భాగాన్ని తిన్నగా చూసింది. అతను అతి నిశ్చలంగా కూర్చున్నాడు. ప్రశాంతంగా కారు నడుపుతున్నాడు. అతను ఈ ప్రక్కకుగాని, ఆ ప్రక్కకుగాని తిప్పడమే లేదు.

తిన్నగా తీసుకొచ్చి అతను కారును స్కూలు వద్ద ఆపాడు.

భారతి 'హమ్మయ్య' అనుకుంది. శారదతో ఏమీ మాట్లాడకుండా, కనీసం నీ క్లాసు రూముకు వెళ్ళ అనేనా అనకుండా లోనికి వెళ్ళిపోయింది.

ఆ రోజున మంగళవారం. భారతి ఒంట్లో బాగు లేదని సెలవు పెట్టి రిక్షా ఎక్కి వెంటనే ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది. మరునాడు ప్రయివేటు చెప్ప డాని కక్కడకు వెళ్ళగూడ దనుకుంది. ఇక ఆ తరువాతి సంగతి ఆలోచించాలి అనుకుంది. అక్కడకు వెళ్తే తను ఆ అగ్నిగుండంలో ఎట్లా ప్రయాణం చెయ్యగలదు.... ఇది తను భరించలేదు. ఈ కష్టాన్ని తను ఈదలేదు. ప్రైవేటు చెప్పడం మానేస్తే సరి... అంతే... ఇక అక్కడకు వెళ్ళ గూడదు. కాని... కాని... సావిత్రమ్మగారు కారణ మేమిటని అడిగితే... తను ఏమి చెప్పగలదు? ఒక వేళ అతను ఈ రోజునే ఇక్కడకు వచ్చి తనను చంపితే... అతని కసలు ఈ ఇల్లు ఎలా తెలుస్తుంది. ... అయ్యో ఎలా తెలియడమేమిటి? బడిలో గదులు ఊడ్చే ముసలమ్మను అడిగితే చెప్పదూ... ఈ స్కూల్లో ఎవ్వరిని అడిగినా తనను గురించి చెప్తారు. ఇక లాభం లేదు. తను ఏ రాక్షసుడికి దూరమై ఇంత సుఖంగా బ్రతుకుతూందో... తను ఆ రాక్షసుడి బారినుంచి ఎటూ తప్పించుకోలేని విషమావస్థలో చిక్కుకొని తన బ్రతుక్కు ఇప్పుడు ముప్పు తెచ్చుకుంది.

భారతి ఆ రోజున భోజనం చేయలేదు. ఆ రాత్రి నిద్ర పోలేదు. బ్రతుకు మీద చివరికి ఆశ పూర్తిగా వదులుకుంది. ఏమైతే అదే అవుతుందని నిర్ణయించుకుంది. మరునాడు సుఖంగా గడవటానికి ప్రయత్నించింది. రేపో ఎల్లుండో ఉరి తీయబడేవాడు జైలులో ఉండి పడే ఆత్మ క్షోభ ననుభవించింది.

ప్రసాదరావు లేడన్న బాధకూ ఈ బాధకూ ఎక్కడా సంబంధం లేకుండా ఉంది. ఆమెలోని [illegible] ఈ బాధనుంచి తప్పించుకోవాలని పెనుగులాడుతోంది. ఈ కష్టాల సముద్రంనుండి వేగంగా ఈదుకు పొమ్మని, పారి పొమ్మని అవి ఆమెకు సహస్ర విధాల చెప్పుతున్నాయి. కాని ఆమె గట్టిగా ఇక ఏమైనా సరే ఇక్కడనుంచి కదలరాదు అనుకుంది.

లక్ష్మివారంనాడు మామూలుగా అక్కడకు ప్రైవేటు చెప్పడానికి వెళ్ళింది.

ఆ నాడు ఆమె శారదకు పాఠాలు చెప్పుతూండగా ఆ ప్రక్క గదిలోంచి ఏవో మాటలు వినిపించడం మొదలు పెట్టాయి. ఆమె మనసు ఆ మాటలు వినడానికి ప్రయత్నించింది.

'విన్న రాలేదేం...' అన్న అధికార స్వరం ఒకటి ఆమెకు మొట్టమొదట వినిపించింది. ఆమె ఉలిక్కి పడింది. విన్న తనూ రాలేదు. కాని తన నట్లా ఎవ్వరూ అడగలేదు! ఆ తరువాత ఆమె మరింత శ్రద్ధగా ఆ మాటలు వింది.

'మా ఆవిడ ప్రసవించిందండీ ... కబురు పంపుదా మంటే ఎవ్వరూ లేక పోయారు. విన్ననల్లా ఆసుపత్రి వద్దనే ఉండవలసి వచ్చిందండీ...' దీనంగా ఒక కంఠం పలికింది.

వెంటనే అధికార స్వరం కఠినంగా 'నా కదంతా తెలియదు. నాకు విన్న ఎంత పని పడ్డిందో నీకేం తెలుసు. ఇలాగైతే ను వ్విక్కడ త్వరలోనే పని మానెయ్య వలసి వస్తుంది. నీ మూలంగా నేను నష్ట పడలేను.

ఆ తరువాత మాటలు వినిపించలేదు. కాస్సేపట్లో నిశ్శబ్దం. ఆ తరువాత, 'పాపకు టైమవుతూంది. వెళ్ళి కారు సిద్ధం చెయ్యి...' అన్న మాటలు వినిపించాయి.

భారతి శరీరం ఆ మాటలు వింటూంటే ఏమో కుత కుత ఉడికింది. కారణము ఆ ధనవంతుల విద్యను చూడటానికి ఆ క్షణంలో ఆమె [illegible] [illegible] వేసింది. అబ్బ! ధనవంతులు ఎంత నీచులు అనుకుంది. అతన్ని అలా అంటూవుంటే ఏమిటో [illegible] [illegible] తనను అన్నట్లే ఉంది. అసలు తన [illegible] [illegible] [illegible] కలిగింది. ఏమిటీ చిత్రం! అయితే [illegible] [illegible] [illegible] చేసుకున్నాడన్న మాట! పిల్లలు కూడా ఉన్నారన్న మాట ... ఎంతమందో ... [illegible] [illegible]... [illegible] మరీ బాగుంది... [illegible] [illegible] [illegible] అతను రాక్షసుడు...కిరాతకుడు. [illegible] [illegible] [illegible] జరుగవలసిందే ... [illegible] [illegible] [illegible]... [illegible] ప్రదర్శించలేని చేతకానివాడు. [illegible] [illegible] అంటూ వుంటే [illegible] [illegible] [illegible] న్నాడు. పాపం [illegible] [illegible] [illegible] వేధించుకు తిన్నట్లే [illegible] [illegible]... ఆమెను ఎన్ని బాధలు పెడుతున్నాడో.

భారతి ఆ రోజంతా [illegible] [illegible] [illegible] పించింది. [illegible] చెప్పడానికి ఆ [illegible] [illegible] ఆమె అక్కడకు వచ్చింది. [illegible] [illegible] ప్పుడు ఆమెకు ముసుగు కలిగినంత [illegible] [illegible] లేదు. అసలు ఈ సారి ఆ [illegible] ఆమె [illegible] మాత్రం అడ్డు పడలేదు.

శారదకు పాఠాలు చెప్పుతూండగా [illegible] [illegible] భారతికి ప్రక్క గదిలోంచి కొన్ని మాటలు వినిపించాయి. ఆమె మాటలను వినాలని ఈ సారి [illegible] ఆత్రుత పడింది.

'మా ఆవిడ బ్రతుకుతుందో ప్రబ్బదో [illegible] డండీ డాక్టర్. నా చేతిలో చిల్లి గవ్వ లేదు. ఇంకా [illegible] రూపాయల పైచిలుకే అవుతుందటండీ. మీరు [illegible] కష్టంలోంచి కాపాడాలి. నెలనెలా తీర్చేసుకుంటాను, అన్న మాటలు దీనాతి దీనంగా వినిపించాయి.

వెంటనే, 'నీ కిదొకటి అలవాటై పోయింది. [illegible] మాటకీ డబ్బు అంటూండడం... మొన్నగాక మొన్న జరుగుతూన్న నెల జీతం అడ్వాన్సుగా తీసుకొని... నీకు మొగమెలా వచ్చింది యాభై రూపాయిలు అప్పుడే అప్పడగటానికి... నా దగ్గర చిల్లి గవ్వ లేదు. నీకు ఇష్టముంటే పని చెయ్యి...' [illegible] [illegible] శంగా నిక్కచ్చిగా పలికింది ఆ కంఠం.

'మీరే ఇలా అంటే ఎలా అండి... ఈ వూళ్ళో మీరు తప్ప నా కెవ్వరు ఇస్తారు... ఈ గండం మీరు గట్టెక్కించాలండి. మీ మేలు మరచి పోలేను.' ఎంతో బ్రతిమాలుతూన్నట్లుంది పాపం ఆ కంఠం.

'అట్బే లాభం లేదు. ఇంకెక్కడైనా చూసుకో' అంటూ ఆ అధికార స్వరం అక్కడనుంచి కదిలి పోయింది.

భారతి ఆ మాటలు వినలేక పోయింది. ఆమె ఒళ్ళు వెళ్ళా కోపంతో వణికి పోయింది. 'అబ్బ! శారద తండ్రి ఎంత దుర్మార్గుడు...' అనుకుంది. 'అంత దీనంగా అడుగుతూన్నందుకైనా ఇవ్వొచ్చు. పైగా ఇది చావు బ్రతుకుల సమస్య...'

(మిగతా 64 వ పేజీలో)

ప్రమదావనం.

[illegible] పరికాలు

(40 వ పేజీ తరువాయి)

"ఆస్పత్రికి పోయా భర్తనూ యాత్రలకు పోతూ పిల్లల్ని వెంట పెట్టుకు వెళ్ళవద్దని" తెలుగు నాట ఓ సామెత ఉంది... దాని అర్థం ఏమిటయ్యా అంటే యాత్రలకు పిల్లల్ని వెంట వెళ్ళవద్దనుకోండి. వాళ్ళు వాహా హైరానా పెట్టి కనిపించిన అడ్డమైన గడ్డ కొనిపించమని ఠిని ఠగంతో ముఖాబడితే యిహ యాత్రలు సుఖం పేరేచెప్పాలా?... వాళ్ళదే యాత్రకో నమస్కారం పెట్టి యీ రోగిష్టి పిల్లల్ని భుజాన వేసుకుని యింటి ముఖం పట్టాలి... అలాగే పెళ్ళిళ్ళలో వరస్సైన వాళ్ళు—ముఖ్యంగా బావలు వస్తారు కదా, వాళ్ళ మోటు సరసాలు భర్తగారు వినక విన్నారా —సరసం విరసం అయి నవ్వులల్లా—నువ్వులయి... పెళ్ళి మాట దేవు దెరుగు ముందు బూరుల్ని పెట్టుకోలేక నవ్వు చెప్పుకోలేక ప్రతి వాళ్ళి భంగపడాల్సి వస్తుంది అని తాత్పర్యం...

ఇలా ఇప్పుడు ఏ బావలకు వయసునే ఒప్పుకో వాలి. నాగరికత వృద్ధి చెందటంతో పాటు అసభ్య మైన సరసాలూ అవి చాలావరకు తగ్గిపోట్లు కని పిస్తున్నాయి. ... ఆ మాట కొస్తే సున్నితమైన హాస్యం బావా మరదళ్ళ మధ్య ఉండాలనే ముంది. ఎవరి మధ్యనయినా ఉండవచ్చుగా....

మరో వంత... కొందరు పెళ్ళిలో "మరదలి మాట" అని పెళ్ళికొడుకు వారిచేత వధువు బావకు యిప్పిస్తారుట. అంటే సదరు వధువుపై గల హక్కు ను ఆ బావగారు వదులుకుంటున్నందుకుగాను ఆయనగారికి మాడువు అన్న మాట!

కొందరు బావ లున్నారు. వారు మరదళ్ళని చెల్లెళ్ళతో సమానంగా చూసుకుంటారు. అలాంటి వారిని ఆదర్శంగా తీసుకని అందరూ మరదళ్ళని అలాగే చూడగలిగితే ఎంత బాగుంటుంది... ఆహా... అంతా ఒకలాగే ఉంటే మరి తమాషా ఏముంది గనక.

అలా వుండని బావలను ఏయూరు చేస్తాం చెవరు? మన పెద్దలేగా! కాబట్టి సాధ్యమయినంత వరకూ వెర్రి మొర్రి బావాలు పసివాళ్ళ బుర్రలో ఎక్కించి పాడు చేయకుండా ఉండటానికి యిహ మీదయినా తల్లితండ్రులు ప్రయత్నిస్తే, కనీసం మరో రెండు తరాలకైనా పరివర్తన కలుగవచ్చు.

—"ఉమాదేవి"

Edited, Printed and Published by NARLA VENKATESWAR RAO, at the "Indian Express" Press, Old Madras Club Compound, Club House Mount Road, Madras.

★ ★ అర్హత ★ ★

(18 వ పేజీ తరువాయి)

భారతి కారులో వెనక కాటులో కూర్చుంది. మ్యాక్రాలు దిశగా కారు పయనించింది.

కారు వేగంగా పోతోంది. భారతి తన మనసులో 'అడగనా... మాననా...' అనుకుంది ఏమంటాడో అని భయపడింది. ఆమె గుండెలు వేగంగా కొట్టుకోవ డం మొదలు పెట్టాయి. రెండుమూడు సార్లు ప్రయ త్నించింది. ఆమె నోటి వెంట మాట పెగల్లేదు. మెల్లిగా ధైర్యాన్ని చిక్కబట్టింది.

'నోట్సు మరచి పోయాను...ఒకసారి కారు ఇంటికి పోనిస్తారా...' అంది. ఆమె కంఠం వణికింది. కారు తిరగబడి పోతుందా అనిపించింది.

వెంటనే 'ఎక్కడ' అన్న కంఠ ధ్వని మెల్లిగా విన వచ్చింది. అతని తల ఏ ప్రక్కకూ తిరగలేదు.

ఆమె భయం భయంగా చెప్పింది. వాళ్ళ ఇల్లు ఎక్కడ ఉందో పూర్తిగా చెప్పింది. ఆమె చెప్పడమే తడవుగా ఆ కారు పీటి మీద పడవ వెళ్ళున్నంత మెత్తగా ఆకాశంలో విమానం వెళ్తున్నంత జోరుగా సాగి భారతి ఇంటి ముందు ఆగింది.

భారతి లోనికి వెళ్ళింది. తిరిగి బయటకు వచ్చింది. ఆమె కాళ్ళు నిలబడటం లేదు.'ఒకసారి ఇలా వస్తారా...' ఎలా అన్నదో తెలియదు. ఇంతలోనే అతను దిగి రావ డం జరిగి పోయింది. ఆమె అతని కళ్ళల్లోకి మాడ లేకపోయింది.

అప్పటికే అతను భారతికి తను కలిగించిన ఇక్క ట్లుల గురించి తలచుకుంటూ సిగ్గు పడి పోతు న్నాడు. బాధతో కుమిలి పోతున్నాడు. తను భార తికి ఎన్ని అన్యాయాలు చేశాడు. భారతిని ఎప్పుడూ ఒక మనిషిగా తను చూడలేక పోయాడు. తను పతు తుల్యుడు. తనకు దూరంగా ఉన్న మీదట భారతి ఎంత ఉచ్చ స్థితికి వచ్చింది. తను ఆమెకు ఏమీ చేయ లేకపోగా ఆమెను దుర్భరమైన బాధలతో మాడ్చి చంపాడు. క్రూరంగా హింసించాడు....

అతని కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.
అతని వైపు భారతి చూసింది.
ఆమెవైపు అతను చూశాడు.

ఒక పశ్చాత్తాప హృదయం, ఒక దాతృత్వ శీలము, కళ్ళతో మాటుకున్నాయి. ఆమెలోని సహన భావము, దయా గుణము, విశాల హృదయము పొంగి పొరలింది. ఆమె చేయి ముందుకు సాగింది. అతని చేతిలో చేయి పెట్టింది. తన చేతిలోని డబ్బు అతని చేతిలో ఎలా పెట్టిందో తెలియదు.... 'మీరు కాదన కండి...' అంది.

అతని కనుల జారుతున్న నీళ్ళు ఆమె చేతుల మీద పడ్డాయి. అతని పెదవులు ఎలాగో కదిలాయి. 'నీ దగ్గర పుచ్చుకోడానికి నే నర్హుణ్ణే భారతీ...' అతని కంఠం ఆ పైన ఏమీ మాట్లాడలేక పోయింది.

దయ్యం కుదిర్చిన సంబంధం

★

(29 వ పేజీ తరువాయి)

ఒప్పుకుంటానంటాడు [illegible] ఈ బారంలో పెండ్లి [illegible] ఆ అబ్బాయి మంచి [illegible] వస్తాడు. నీ చెప్పుచేతల్లో [illegible] వుంటాడుట."

పూర్తిగా దయ్యం [illegible] బాగా అందంగా [illegible] వుంది వదనం. [illegible] జన్మలో ఎంత [illegible].

"అరరె! [illegible] మా వాళ్ళు వస్తున్నారు [illegible] చెప్పినట్లు చేస్తావు కదూ"

ఆ మాటలు ఇంకా [illegible] ఆయ వెలాగ వెళ్ళాడో [illegible] ఆకారము కన్పించలేదు [illegible] చీకటిలో ఇక్కడ ఏం చేస్తున్నావమ్మా? ఇంటికి పద" అని మా నాన్న [illegible].

ఉలికిపడి లేచాను [illegible] వెళ్ళాను. దారిలో [illegible] తిరిగి చూశాను. [illegible] మా నాన్న ఆడోలా [illegible]

మరునటి రోజు [illegible] మా నాన్న నా పెండ్లి ప్రసక్తి [illegible]

"అమ్మా రేపు [illegible] నికి గురిజాడవారి [illegible] ఐ. ఎ. ఎస్. [illegible] కేస్తారో తెలియదు [illegible] మంచి సంబంధం [illegible]" అన్నారు

చూడక్కర్లేకుండానే [illegible] అమ్మా నాన్న ఆశ్చర్యాలకు [illegible] ఐ. ఎ. ఎస్. పదవి [illegible] నే నిలాగన్నా, ఆ అబ్బాయి [illegible] చూడానికి మరునటిరోజు [illegible] అప్పటికప్పుడు పెండ్లిచెయ్యాలని పట్టుబట్టాడు. ఎవ్వరికీ, ఆహ్వానాలు కూడా పంపే వ్యవధి లేకుండానే పెండ్లి అయిపోయింది సెలవులయి కాలేజికి వెళ్ళగానే మిత్రులు మంగళసూత్రం చూచి అందరూ ఆశ్చర్యపడ్డవాళ్ళే. వాళ్ళకు ఏం చెప్పడం? నిజం చెప్తే నమ్ముతారా? ★